

BUDA-PESTA

7 Maiu st. v.
19 Maiu st. n.

Va eși joi'a și duminică.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 35.

ANULU XIV.
1878.

Pretinlu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

DESPRE FRUMOSU.

(Fine.)

II. *Substantialismulu* séu *materialismulu esteticu*. Cei ce judeca din acestu punctu de vedere, nu se multiamescu cu form'a. acést'a o delatura cu totul, și afirmă, că frumosulu se manifestéza numai cá substantia, cá materia. Totu obiectulu stă din materia, și acést'a materia, cá productulu ideii divine, produce totu odata și form'a. Aici jóca materi'a rolulu principalu, și atunci se potu audi definițiunile urmátóre: a) Frumosu este acelu obiectu, care in fenomenele sale își realizéza propri'a sa esentia. Stându înse esenti'a din parte individuala, prin care se deosebesce de catra tóte celelalte obiecte, și din parte generala, prin care vine in contactu cu tóte celelalte fiintie: urméza, b) că frumosu este acelu obiectu, a carui esentia stă în legatura strinsa atât cu partea individuala, cât și cu cea generala. Partea individuala se numesce ideala, ér cea generala se numesce reala; asiá dara c) frumosu este totu aceea, a carui parte ideala și reala forméza unu întregu armonicu. Putemu vedé, că frumosulu din punctulu de mâncare alu substantialismului este eflusulu esentiei.

Acést'a frumséti'a se numesce și *frumséti'a barbatésca*, càci de la barbati nu se recere for-

ma frumósă; ci sublimitate, demnitate, taría sufletésca, cari sînt totu atâte isvóre ale esentiei. Pâna când femeí'a ne place dupa form'a, dupa exteriorulu ei; pâna atunci pe barbatu îl adorămú séu il urimu mai adese ori dupa internulu seu.

„Frumosulu e omulu, Dómne, când mintea e regina“, — dice nemuritorulu Muresianu, și acést'a se póte afirmá mai vértos despre barbati. Femeí'a pré întielépta, care filosoféza și când n'ar trebuí, ne recesce, devine nesuferibila; pâna când barbatulu cu atât este mai frumosu și adóratu, cu cât își latiesce cerculu cunoscintielor în directiuni diferite. Si óre de ce? Din simpl'a causa, că la femeí punemu mai multu pondu pe forma, ér la barbati pe internulu lor.

Frumséti'a barbatésca are sè fia :

1) *Sublima*. Barbati au fost stimati la grecii antici cá idealulu sublimulu. Obiectulu sublimitáti este cu atât mai placutu, cu cât este mai mare și mai betránu, va sè dica este chiar contrastulu gráciei femeiesci. Betránéti'a este de caracteru sublimu.

2) Frumséti'a barbatésca are sè fia acompániata și de o *taría sufletésca*. Cu cât e mai tare unu barbatu, cu atât este mai frumosu și

mai placutu. Despre omulu cu taría cânta Horatius : „Si fractus illabatur orbis, Impavidum ferient ruinae.“ Cine sè nu admire pe Promotheu, care suferè în catene chinuri nespuse si simtiulu lui totusi nu se schimba; pe care cutremurulu de pamêntu si fortunele grele îl arunca în abisu, si elu totusi remâne neclatitu în vointi'a sa? Si apoi câta taría gasimu în mórtea Salvatoriului nostru Isus Christosu! Chiar restignirea în sine ni represinta unu tablou dintre cele mai sublime. Virtutea acompaniata de o resignatiune rara cade victim'a peccatului, — stapânulu si judecatorulu móre pentru servii sei, pe cari i iubesc si spre câstigarea fericirii lor s'a demisu la o stare contraria spiritului seu. Ce taría rara!

3) Frumséti'a barbatésca sè fia *naturala*, lipsita de extremitati. Extremitatiled devinu séu ridicule séu îngrozitoare, si în locu sè placa, causéza displacere si ura. Asiá betrânulu care jóca pe înamoratulu, devine ridiculu. Nero, care n'a fost mai reu decât Roma sa; Othello, care prin jalusi'a sa nebuna sugruma pe Desdemona cea frumósá; Vladu Tiepesiu, care gasecse placere în victimele întiepate: devinu îngrozitori, càci au trecutu peste marginea naturei barbatési.

III. *Concretismulu*. Frumosulu nu se nasce numai din forma, precum afirma formalistii; nu se nasce numai din materia, din substantia, precum cugeta substantialistii; ci din unitatea formei si a materiei. Form'a si materi'a cá unitate forméza acelu întregu, care contine tóte însusirile espuse în celelalte pareri. Si numai din punctulu de vedere alu concretismului se póte derivá mai lamuritu idei'a frumosului, càci concretismulu împaca pârtilé unilaterale mai susu atinse. Concretismulu începù a prinde abiá în timpulu mai nou niste radecini într' adevèru tari. Nisuiescse a împacá pârtilé unilaterale ale sistemelor diferite, ar dicându adevèrulu în tóte si peste totu la valórea sa deplina; de aceea se si numescse cu totu dreptulu sistem'a adevèrului. Definitiunea frumosului din acestu punctu de vedere suna: *Frumosulu este unu întregu de o nedependintia relativa, a carui parte ideala si reala producu o adevèrata armonia, si acést'a armonia se manifestéza în modu intuitivu în forma libera si perfecta. Éta conceptulu frumosului! De nicairi nu isvoresce atátu farmecu, atát'a poesía, cá din idei'a frumosului. Frumosulu este acea faclía, care ne conduce la celelalte idei sublime; si déca nu sântemu mai ântâiu petrinsi de totu ce este frumosu, cu greu vom puté realisá adevèrulu*

si bunulu. Fericitu este acelu omu, care pasesce pe calea frumosului. Sè gustâmu numai frumséti'a naturei, si câta fericire ni se ofere! Cântulu doiosu alu paserilor, mirosulu placutu alu floricelelor, sioptulu tainicu alu zefirului ne înaltia adese ori în patri'a fantasielor, ne farmeca cu totulu si ne gatescu unu traiu dulce de placere. Astfel isi inchipuesce Frauenstädt fericirea ce póte domni în raiu.

Fericita este acea natiune, în care s'a întrupatu frumosulu, si care tintescse cu caldura întru realisarea a totu ce e frumosu în lume, càci se apropia mai usioru de progressulu în cultura si sciintia, si astfel devine mare si puternica, libera si respectata. Astfel a fost natiunea Elena, plina de entusiasmu pentru totu ce este frumosu în lumea ideala si materiala; de aceea sè nu ne mirâmu, cà ea a pututu produce din sinulu seu atâti genii, atâte spirite mari, cari ornéza panteonulu gloriei geniului omenescu.

Sè pornimu deci cu totii pe calea frumosului, pe calea perfectiunii, càci numai atunci ni va suride viitoriulu de auru, profetitu de bardulu natiunii nóstre; sè nu crutiâmu ostènel'a, ci toti din tóte pârtilé sè lucrâmu necetatu, pentru de a redicá paladiulu sacru alu culturei nationale prin realisarea frumosului, adevèrului si a bunului, càci numai astfel vom ajunge a serbá cu nespusa bucuría acea diua însemnata, pe care poetulu Sion ni-o cânta încântându-ne:

„Te opresce, sântè sóre!
Fà mai lunga ast'a di,
Fà o mai stralucitoare,
Fà o a ne veselí!
Fà ca sè se tie minte,
Cà Românulu a 'nviatu
Si de astadi înainte
Viéti'a lui s'a 'ntemeiatu!“

Lazaru P. Petrinu.

Scene comice din lumea parisiana.

(Fine.)

De militari eu înca nu ti-am vorbitu aice,
D'acele finti mândre, multu brave si fericè,
Ce pentru a lor *Frantia* se luptu si moru voiosi;
De au vr'o calitate francesii mai frumósá,
Mai nobila, mai sânta, mai scumpa, virtuósá,
E cà patriotismulu i face gloriosi!
Vei sci cà militarii asiá precum ori-cine,
Iai au a lor petreceri cu sgomotu séu senine
Si dupa caracterulu si libertatea lor;
Sergentii cu cocote, soldatii cu dadace,
Si oficierii liberi gonescu unde le place,
Avèndu pe la petreceri intrarea mai usioru.

Soldatii ce portu haine cu auru lustruite,
 Ce portu barbisie mândre, musteti pomaduite,
 Si rumeni, rosi la fația, voinici, bine facuti,
 Se primblu tiantiosi, veseli, prin squaruri si gradine,
 Iar *bonele* le-arunca ochiri si lungi suspine,
 Si fara multa curte sânt iute priceputi . . .
 Aicea ofitieri simtu cá la noi placere
 Când cucerescu neveste prin *rapturi*, adultere,
 Si se 'ntâlnescu adesea cu *volontari d'unu anu* ;
 Burghese maritate séu fete frumusele
 Suridu si dau avansuri pe strade, sub ombrele,
 Când intâlnescu cu forma vr'unu mândru Don Juan.
 Cafelele sânt pline de tipuri militare,
 Iar oficieri ce-astépta vênaturi diu'a mare
 Pe strade si prin colturi de bulevard, i vedi ;
 Ei au biletulu gata d'amoru si întelnire,
 Ce-lu luneca în palm'a burghesii, c'o zimbire,
 In care se esplica totu restulu . . . ce prevedi.
 Acestu sistemu de curte, d'amoru si seducatîune
 Adesea ori atrage de corpu separatiune,
 Iar seductorulu este în adulteru somatu ;
 Cáci nu gândi c'aice e prósta burghesimea
 De a lasá scandalulu ce face-ofitierimea
 Prin rapturi de neveste, a fi perpetuatu !
 Sânt generali adesea în neactivitate,
 Betrâni, cu barbe albe, cu chipuri îngâmfate,
 Ce striga „mii de bombe !“ la fia-ce cuvântu ;
 Isi cheltuescu pensiunea în bockuri si jurnale,
 Si vecinicu de campanii, resboie triumfale
 Vorbescu cu multa pompa, lovindu si declamându !
 Finindu cu militarii, ne mai avându ce spune,
 Dupa atâtea file cu versuri rele, bune,
 Ti-oiu díce cá gradin'a *Mabille* a redeschisu
 Seratele-i splendide, frumoase, venetiane,
 In care elegantií vietii parisiáne
 Simtu multemirea unuí harem si paradisu !
 Acolo se trasportá petrecerea de véra,
 Cinci franci întrarea cósta in fie-care séra,
 Straini, lioní, cocote se primblu, se lovescu ;
 A Elyseii câmpuri în roieri de lumine,
 De circuri, panorame si de concerte pline
 Sub unu aspectu feericu si imposantu, luescu ;
 De este vr'o placere, mai dulce, mai frumoása,
 La care totu Parisulu ia parte, se îndesa,
 E acestu spectacolu veselu, superbu si grandiosu.
 P'a Elyseii câmpuri sublime, de minune,
 Se vedu figuri de ómeni din patru parti de lume,
 Si-unu sgomotu surdu ce sbóra spre cerulu luminosu !
 Finescu aceste linii si altele-ti voiu spune,
 Aceea ce în rime grabitu nu potu compune,
 Cáci sîm de dorulu tierii acum predominatu !
 Voiu reveni odata pe largu a-ti spune-aceste,
 Iar pân' atunci a mele, tu, salutári primesce,
 Remânu dar alu teu frate, prietinu devotatu ! . . .

Petru V. Grigoriu.

SCHITIE DE CALETORÍA.

XVII.

V i d r ' a .

De ceea ce nu ne cam temeamu, nici nu scaparamu. Nici nu esíramu din Câmpeni,

când plói'a se si grabi a ne însoçi, dóra numai cá astfel escursiunea nóstra sè fia si mai romantica. Ea inse pastrá totusi atât'a galantería fația de noi, încât picurá incetisioru, dar destulu de desu. E bine, ast'a nu ne confundá, cáci parte trasurile erau acoperite, parte eramu noi provediuti cu ploare. Si astfel continuaramu drumulu în veselía si în sperantia, cá plói'a dóra va încetá.

Dar speranti'a nóstra cu greu viniá a se realisé. Cerulu erá plinu de nori, cari nu voiau a se resfirá de felu. Si ast'a ne cam superá, pentru cá astfel orisonulu fiindu mai întunecosu, nu ne puteamu delectá completu în positionile romantice pe unde treceamu. Si ast'a erá o pedépsa destulu de aspra pentru noi, cáci valea prin care faceamu escursiunea nóstra catra Vidra, este un'a din cele mai frumoase câte se afla în Transilvani'a.

Cu tóte aceste inse, celu puçinu eu, avui deplina desfetare. Dlu Corneliu Tobiasiu cu îndatoritórea sa atentiune imi aretá tóte locurile mai însemnate si de interesu istoricu. Si acolo sânt multe de aceste.

Asiá apoi timpulu trecea iute si mai cá uitasem plói'a. Délurile dispureau, satele se peréndau, muntii se apropiiau, si éta cá sosiramu la Vidra. Si ce minune ! Plói'a asemene încetá Acésta causá mare bucuría si tinerimei, care proiectase inca de acasa o petrecere cu dantiu pe iérb'a verde, cáci ca noi viniá si o banda musicala.

Ne deteramu jos, si când din tóte cele nóue trasure toti ne adunaramu la olalta, veduramu cá formámu o societate destulu de numerosa. Plói'a încetata, si bucuría nóstra se rentórse.

Cá sè nu perdemu timpulu, numai decát incepuramu sè visitámu unele positioni mai interesante. Nu trebuiá sè mergemu departe. In nemijlocit'a apropiare a nóstra, în drépt'a drumului se 'naltiá unu délu. Acel'a fu primulu obiectu alu cercetarilor nóstre. Intregulu délu e compusu din melci de mare petrificati. Éta unu studiu interessantu pentru geologi ! Am vediutu multe bucâti vrednice a figurá prin musee, cari acolo zacu pe lângá drumu. Nu scíu déca museele gimnasielor românesci au din ele vr'unu esemplaru ? Noi toti luaramu câte ceva dreptu suveniru.

De-aice plecaramu în partea opusa, trecuramu ríulu pe o punte din o grinda si sosiramu la celalaltu jocu alu naturei, la o cataracta din cele mai frumoase. Délulu erá taiatu dreptu în jos, si ap'a cadea din o naltime cam

de 5—6 stângenii, că unu torentu de plóia, si undele ei se sfarmau isbite de petrile de jos. Murmurulu misteriosu alu lor farmecá interiorulu nostru, pe când ochii suprinsi erau sub impressiunea unei continue desfetări.

Intr'aceste ni se înfaşisà o nóua surprindere: o multime de flori petrificate, cari se găsescu în délulu acest'a. Facuramu si din aceste o colectiune, apoi ne rentórseramu la locul unde descălecaramu.

Inca nu sosiramu acolo, când éta în orisonulu departatu se zari o figura. Erá dr. Castalih, carele, remasu în Rosia, a vinitu dupa noi la Câmpeni, dar acolo deja sosi târdiu; apoi de acolo alergà — de asta-data nu pe jos — la Vidra. Si éta că si aice sosi târdiu. Ilaritatea, ce repetit'a lui întârdiare produse, fu mare. Dar nici necasulu seu nu fu tocmai micu.

Noroculu lui, că — abia sosiramu — se improvisà pe iérba o mésa lunga, pe care dómnele încarcara multe de tóte de mâncatu si de beutu. Nici noi nu esitaramu multu, ci ne puseramu la mésa, band'a întonà piese nationale, si acolo sub cerulu liberu, în mijloculu padurilor, la umb'a unui délú, în societatea atâtor dame frumóse, veselí'a îsi ocupà tronulu în mijloculu nostru. Si, că desfetarea nóstra sè fia si mai deplina, nu se dîse nici unu — toastu.

Bucurí'a mea înse atunce ajunse la culme, când audii, că nu departe de acolo, în Vidra cealalta se afla cas'a în care s'a nascutu nefericitulu nostru martiru nationalu Avramu Iancu. A fi atât de aprópe de acelu locu istoricu, si de a nu-lu vedé, ar fi fost de siguru o lipsa de pietate, de care totu-de-una mi-ar fi parutu reu. Deci numai decât me rugai sè fiu condusu acolo, si în scurtu timpu porniram cu dóue trasure la acea scumpa reliquia nationala.

Escursiunea acést'a durà abia o jumetate de óra. Vidr'a de sus si Vidra de jos zacu aprópe un'a de alt'a; ma, déca nu ti-se spune, nici nu observi unde se finesce un'a, si unde se 'ncepe alt'a. Casele sînt resfirate la câte o împuscatura un'a de alt'a, ma si mai departe. Agricultura p'acolo asiá dicédu nici nu esiste; padurile si fênatiile sînt isvorulu de traiu alu ómenilor. Aice e cuibulu ciuberarilor, cari isi ducu apoi marfele pâna pe la Dobritinu si Segedinu, si inca si mai departe.

Si éta că trasurile se oprira. Eramu la cas'a în care s'a nascutu Iancu. Unu punctu romanticu, giuru impregiuru déluri nalte cu paduri, cas'a adumbrita de arbori, sub cari clo-

cotesce unu periu de munte. Emotiunea cuprinse totu internulu meu în momintele când ne scoboriram.

Cas'a memorabila acuma stà parasita, nu siede nimene într'êns'a. Par că si dêns'a gelesce pe acelu spiritu mare, care odinióra a petrecutu asiá multe óre de fericire si de durere sub acoperamêntulu seu. Incât privesce constructiunea ei, e facuta din lemn, că tóte casele muntene; dar se vede că a fost a omului celui mai bogatu din acele parti, tat'a lui Iancu, căci si acuma se deosebesce între tóte celelalte case.

Cu sânta pietate trecui pragulu ei, si îmi luai pelerí'a de pe capu că si când asiú fi intratu în o biserica. Si în adevéru nu eram óre în o biserica? Intre acei pareti se aducea odinióra jertfa pe altarulu celu mai sacru, pe altarulu libertátii! Acolo se adorá cu tóta sântieni'a adevératulu Dumnedieu, parintele egalitátii si alu dreptátii. Acolo s'a nascutu si a petrecutu Avramu Iancu, apostolulu de modelu alu umanismului!

Mii si míi de idei de gloria si de gele cuprinsera numai decât internulu meu. Intrég'a viétia a lui Iancu mi se remprospectà în memoria. De aice, din cas'a acést'a porni elu spre câmpulu activitátii sale; aice se rentórse dênsulu a-si aliná oboselile si a-si otieli spiritulu, si în urma totu aice si în acesti munti vini elu — durere! însedar — sè-si vindece ran'a âni-meii sale si sè caute adapostu spiritului seu otravitu prin desamagire . . .

Si sub impressiunea acestor meditatiuni, innaltiatu în lumea ideala a spiritelor mari, me simtiam atât de fericitu, că putai sè trecu si eu pragulu acelei usi . . . Si dadui expresiune acestei bucuríi — prin lacrimile ochilor mei . . . Acele lacrimile aveau mai multa elocintia, decât cuvintele: ele interpretau de odata dóue simtieminte, bucurí'a si durerea; bucurí'a pentru vederea acestui locu istoricu, durerea — ce consacrám finei tragice a memoriei lui Iancu . . .

Când esiramu, me sêntieam usioratu, că celu ce indeplinise unu actu de pietate. Dreptu suvenire, schitiai în diuarulu meu esteriorulu acestei case. Apoi intraramu în cas'a totu din acést'a curte, unde siede dlu pretoru Ioanetti, barbatulu fóstei cumnate a lui Iancu, carele ne primi cu multa ospitalitate, si nici nu ne lasà pâna ce nu mâncaramu din pastravii fripti, cari tocmai atunce se prinsera din ríulu de lângă casa. Apoi, însoçitu si de dsa, ne rentórseramu la societate.

Acea deja parte jucá pe tiarin'a verde, parte siedea inca totu la mės'a improvisata. Ocuparamu si noi locu, si ne petrecuramu pâna ce începù a se întunecá. Atunci plecaramu toti éراس la Câmpeni, cântându si cu veselía deplina.

Erá pe la mediuulu noptii când sosiramu acolo. Tóta societatea merse dreptu la ospetaria, unde în sal'a cea mare se continuá dantiulu, care durá pâna deminétia, când óspetii se rentórsera la Abrudu si la Rosta. Noi inse câti va numai dupa miédiadi plecaramu în centrulu escursiunilor nóstre, — la Abrudu.

Iosifu Vulcanu.

Martirele libertatii italiene.

(Urmare.)

Indata ce s'aretá Eleonor'a, Lazzaronii începura a strigá:

— Innainte de mórte trebuie sè strige: „Traiésca regele Ferdinandu!“

Cu o misicare usióra de mâna, martir'a facù semnu plebei sè taca, spre a-si puté 'ndepliní rugatiunea din urma. Inse abia pronunsiase câteva cuvinte si cutítulu gâdelui i curmá graiulu. Frumosu-i capu caditù c'o singura lovitura (20 aug. 1799.) Piaçia mare din mijloculu Neapolei a servitu cá

locu de executiune peste 600 ani. Aici murì pe esiafotu si tinerulu Conradinu, ultimulu din Hohenstauffi, asemenea în revolútia din 1794 si 99 cei mai nobili fii ai tierii caditura victim'a patriotismului lor.

Istori'a nefericitei *Luigia Sanfelice*, care înca caditù victima tiraniei Bourbonilor, si care fu executata totu pe piaçia din Neapolea pâna astadi este invelita în o negura nepetrusa, de si scrutatorii istorici si-au datu tóta silintia sè afe starea lucrului. De óra ce inse Bourbonii au nimicitu documentele mai însemnate, cari aru fi pututu respândí lumina a supra decurgerii diferitelor revolutiuni, cu intentiune fon-

data d'a nu-si desveli în façia lunei blastematiiele lor, sùnt puçine prospecte, cà se va descoperi óre când adevéruleu curatu.

Sub republica Luigia aduse mari servicie causei libertatii. Becker elvetianulu, unu servu devotu Bourbonilor, într'o serbatóre, când însu pline stradele de publicu, voiá sè insceneze o rescóla cu ajutoriulu Lazzaronilor si în timpulu revoltei sè ucida pe toti republicanii si sè le aprinda casele. Numai aceia erau sè scape, cari vor posede unu biletu de legitimare, cà apartîn partidului Bourbonilor. Luigia capetá pe

sub ascunsu o charta d'aceste. Ea sciá acum, ce se petrece, înse in-grigita mai multu de altii de cât de sine, dede biletulu unui amicu, ce se tinea de partidulu republicanu. Acest'a descoperi îndata regimului republicanu conspiratiunea.

Luigia fu citata naintea judecátii si 'ntrebata de numele persoanei de la care a capetatu biletulu, înse ea mai bucurosu voiá sè móra, decât sè tradeze p'acel'a, care a voitú sè-i scape viétia.

Dar regimulu avea destule date pentru a aflá pe conjurati si a le nimici totu planulu, Luigia se priviá cá salvatórea republicei. Inse abia se resturná 'ntr'aceea republic'a si Luigia fu teréta 'n închisóre.

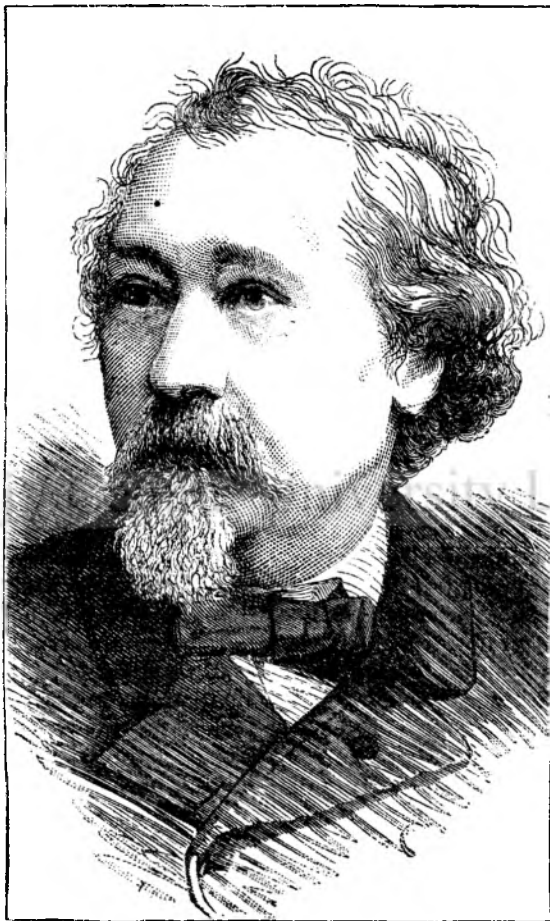
O lege speçiala condamná la mórte pe toti cari recunoscuroa republic'a. Intre acestia se numerá si Luigia. Intr'aceea mediculu declará, cà dèns'a e 'n stare binecuvèntata si executia se amèná. Regele facù aspre împutári judecatorilor, elu nu credea 'n spusesele medicului si dècea,

c'aceste sùnt numai pretestu pentru a scapá pe condamnat'a de pedèpsa. La ordinulu regelui Luigia fu încarcerata în Palermo, spre a se decapitá îndata dupa nascere.

Abia nascù unu copilu si numai decât fu transportata la Neapolea în fortulu St. Elmo pentru a se executá sentintia de mórte.

(Finea va urmá.)

N. Petra-Petrescu.

B. I. Krantz

directorulu generalu alu espositiunii universale din Paris.

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	7 19	F. 4 d p. olog. semn. crucii.
Luni	8 20	s. ap. ev. Ioan, c. p. Arseniu M.
Marti	9 21	pr. Isaia, s. m. Cristofor.
Mercuri	10 22	s. ap. Simon Zel, c. p. Laurent.
Joi	11 23	s. st. m. Mochiu, s. m. Dioscor N.
Vineri	12 24	ss. pp. Epifaniu, German.
Samb.	13 25	ss. mm. Gliceria, Laodiciu.

Barbatii sunt fericiti!

Cetitu-ai tu, amata cetitoare, studiul de pe pagin'a 177: — „Femeile sunt ferice?“ — Si titlu'a me irita la contradicere. „Nu“, cugetai, — acestu atacu asi'a astutu si maliqiosu cu tota investm'ntarea-i amabila nu este iertatu s'e rem'na fara combatere. S'e aiba autorulu Dunphie dreptu? S'e fie reesitu condeiu-lu seu sarcasticu a ne lu'a noue femeilor unic'a bucuria ce ni-a lasat'o destinulu si barbatii, adeca aceea, a ne privi ca sermane melusiele suferinde? Nu! asi'a usioru nu lasamu a ne rap'i glori'a martirismului.

Autorulu dice: „fia-care femeia e frumo'sa“, ea trebue s'e fia, pentru ca barbatii o ceru. Ce ostenela si grige, frica si lipsa ne costa a fi frumo'se, deca natu-r'a a privitu la noi mai multu la frumsetia interna de cat esterna, asta pare a nu presimti autorulu. Din contra, cat de bine o au barbatii. Ei isi inchipuescu a fi uriti, si-si espunu cu cea mai mare usiorintia uritunea lor; ei sciu bine, ca adese ori cei mai uriti barbati au aflatu cea mai gingasia iubire. Barbati fericiti, ce puteti aparé totu-de-una cum sunteti, voi nu sciti nimica din tote acele arti, ce noi sermane femei trebue s'e esercemu, pentru a afla gra'cia in ochii vostri! De ajungu femeile o etate mai nalta de catu barbatii — cum se sustine — ar fi inca a se constata. Sciintiei mele sunt Methusalem si Ahasver — acesti doi domni betrani — pan'acum de nici o dama intre-cuti in ani. Atat'a e sciutu, ca deca femeile ajungu etate mai adanca, barbatii rem'nu mai multu tineri de cat ele.

Ce este unu barbatu cu trei-dieci ani? Tineru, forte tineru. Ce este o dama in etatea ast'a? Trecuta, nu mai multu in maiulu vietii. Cu patru-dieci de ani — in unele tieri — abia devinu barbatii cu minti; o feta cu patru-dieci ani e de multu socotita la cele 20,000 din ceriu. Unu barbatu cu cinci-dieci de ani sta in florea anilor; pentru o femeia de cinci-dieci, lipsescu numirile. Unulu de siese-dieci conduce in triumfu cea mai tinera feta la altaru; — la o miresa cu siese-dieci! lumea striga ah! si doru dupa ea.

O! barbati fericiti, ce nu desperati la primul peru caruntu, si nu ametiti la a 40-a aniversare, ce nu imbetriniti nici odata — cum ve este voue de bine!

Venimu acum la miscato'rea plangere a supra neauditei osteneli ce face peptenarea si oleirea, peria-rea si sucirea barbei. Ah! cat de cu dragu am purta noi femeile grigea unei barbe, deca si-aru lu'a barbatii coafurele nostre. Napoleon a disu: „Nimicu nu este mai placutu unui ochiu barbatescu, decat perulu bine arangiatu alu unei femei.“ — Da! marele cuce-ritoru a pututu vorbi, dar ore petrecutu-a elu numai

odata prediu'a unui balu in pivnita, ca se-i fia buclele bine? seu ganditu-a elu ce se numesce a face din o siuvitia de peru ca degetulu, doue impletituri ca braqulu? Cine dar se ne fia multiamitori pentru tote aste osteneli? Barbatii, caci numai pentru placerea lor se intempla acele netediri si impletiri, caci asu v're se vedu fetiele barbatilor cand facendu-ne comodu ne-amu tunde a la Fiesco.

Ce se atinge de curtoasi'a domnilor, cari la ploia si v'ntu se dau jos din omnibus, pentru a da locu unei dame necunoscute“ punu esistinti'a ei in regiunile mithice. S'e aiba inse acestu raportu sunatoru unu fondu istoricu, presupunu ca acea dama pentru care respectivulu s'a datu jos — a fost tinera si forte frumo'sa, si ca i-a resplatitu c'unu surisu ce-a prefacutu v'ntulu si ploia in zefru si stralucire de so're. Unde inceta sacrificiulu si unde rem'ne serviciulu? Barbati fericiti, ce puteti fi asi'a remunerati!

„Cui se servesce zaharu, aromate si alte postite cu atat'a atentune? Cine capeta inghiatiata in opera?“ Deca autorulu crede, ca femeile, lasamu sirele lui Chamisso din „Minnendienst“ se vorbesca: „Schick mich aus auf Abentheuer, heisst im Kampfe mich bestehen, Riesen, Drachen, Ungeheuer“ fleht der Ritter seine Dame auf dem Balle an. Der Dame Begehr ist einzig ein „Gefrorenes.“

Ihr dies zu verschaffen stürzt sich der Ritter in's Gedränge und entreisst einem Diener die süsse Beute. Sehnsüchtig folgt ihm der Blick der verschmachtenden Dame, da sieht sie ihn hinter der Gardine ihren Augen sich verbergen, sieht ihn selber dort gemächlich das Eroberte verschlingen, wischen sich den Mund und kommen, ihr betrubte Kunde bringen.“

„Cui se rezervaza loculu celu mai bunu la mesa?“ Noi intrebamu: cui se dau bucatile cele mai bune la mesa? Cine manenca friptura cand altii manenca crumpenele? Cine capeta spinarea epurelui, peptulu paserei? Barbatulu! fericitulu barbatu. — Pentru elu esista mesa din basmu ce sta totu-de-una incarcatu, pentru elu esista tier'a in care se presinta gascile fripte si furcuti'a implantata in ele. O! nu este fabula, barbatii sunt fericiti pre fericiti!

„Lumea este gradina femeii, si barbatulu servitorialu ei.“ E asta adeveru? Suntemu noi fintie feminine pentru altu ceva create seu numai a servi barbatilor?! Unde traiesce fidantiat'a care se nu fia legatu cravat'a mirelui, unde femeia care se nu fia cosutu barbatulu legiuni de bumbi? Sant'a antaiata a barbatilor, a fi proveduti cu cosuturi, indreli si legari de ciorapi, far' a-si vatemá nici celu mai micu degetu! Adeveru ca femeile cosa si cauta a-si gati si toaletele lor, dar pentru cine se ostenescu ele, pentru consociele seu amicele lor? Ridiculu! Tote aste se facu numai pentru a imbucura ochiulu barbatulu.

Ia barbatulu totu acele considerari pentru femeia a carei gustu esteticu s'a desvoltatu intru atat'a, cum afirma Dunphie? Nu! nu face, elu cunosce numai propri'a comoditate. Invidiabili barbati, ce ve finiti toalet'a in trei si jumetate minute, din care un'a intrebuintati la aprinderea cigaretei, ce bine e de voi!

S'e pasimu cu permissiune in raionulu iubirii! Cine nu prevede ca barbatii sunt favorizati in tote ce se numesce amoru, acela de buna sema pote fi numai

unu — barbatu. Pe barbatu il face infidelitatea numai interesantu. Numiti o novela, deosebi a autorilor moderni, în care inconstantia n'ar fi pusu o noua raza la periculosulu nimbu ce încungiura capulu eroului? Din contra, ce este destinulu femeii ce-a uitatu jurământulu facutu inaintea altariului? Ea trebuie să mōra! Ea pōte să faca asta cu patosu si falosia, curatita prin lacrimile caintiei si suferintiei, sub iertările barbatului — ea trebuie să mōra prin lege, si prin judecat'a lunei.

„Cine lucra?“ întrēba autorulu că 'n triumfu — cine lucra? — eu respundu : femeia!

Adeveru că sūnt timpuri, în cari barbatulu este ocupatu, adeca lucra, dar aceste sūnt ore singuraticu. Trecu ele, aeru si apa nu potu fi mai libere decât elu. Ce pōte face atuncea? A jucă billardu, a impinge bille, a cultivă cunoscintie si-a se preumblă, séu a comotiză pe sofa dupa unu noru de fum. Inse când se finesce ocupatiunea femeii? Pōte ea cândva dīce, că n'are nimicu d'a lucră? Nu! ghemulu nenumeratelor ei datorintie e fara capetu. „Cât stă pamēntulu să nu încete semenatulu si culesulu, frigulu si caldur'a, vér'a si érn'“, o dīce Ddieu“, si eră bine că adausu : si pentru femeia spelatulu si calcatulu, freatulu si maturatulu, cosutulu si car . . .“ Irsasi apunerea sōrelui nu pune capetu activitatii femeiesci, si când barbatulu odihnesce perdutu în visurile noptii, atunci femeia mesura încaperea pe fia-care brațiu cu câte unu copilasiu, ce nu vrē să dōrma.

„Cine trebuie să se espuna vremurilor?“ Capitānu de marina nu trebuiesce să fia femeia, o casa ardiēnda pōte parasi când nu mai are a scapă nimica, pe câmpulu resboiului n'are ce caută cu arm'a 'n mână, — dar sūnt alte lucruri multu mai grele. Care femeia nu ar merge mai bucurōsa în o casa ardiēnda, de cât să puna barbatului o friptura arsa? Care femeia nu s'ar espune mai bucurōs baterielor inimice de cât privirilor barbatului, de la care cere a inmultī banii economiei casnice?

„Femeia pornesce spre cucerire“ — sustine autorulu, că si când n'ar fi fost asta din începutu dreptulu privilegiatu alu barbatilor.

„Femeia imparte c'unu surisu de fericire servitōrelor unele ordinatūni si apoi este dn'a vremei sale.“ — Pōte c'a fost în timpurile lui Priamu, séu a Elenei, — astadi nu merge. Vre o femeia să cerce cu servitōrele de acum : în cinci minute fēt'a de casa se aslédia cu celu mai de moda romanu în mână, éra copilasii unulu dupa altulu cadu dupa ferēsta, pentru că doic'a face visite. Dar adeveru de acesta nu pricepu barbatii nimica ; ei nu sciu căci vedu numai rosele si nu ghimpīi casniciei.

Ultimului pasu în care autorulu vorbesce in tonulu posaneii de puterea femeii în lacrimile ei, dīcemu : O, de ar fi asiă! Pe amantu dōra il pōte miscă plānsulu nostru, pe consorte nici odata. Lacrime muieresci! murmura elu redicāndu din umere, si totu nu ne face pe voie.

Acum am fi la audacele doru „a fi mama la noue copii.“ Noi amu fost generōse, si nu redicaramu manusi'a. Că femeia ne-amu pusu vis-à-vis autorului, căci că mama cu noue copii, ar fi suferitu o repunere pré grea. Cum ar si fi pututu inaintea unei mame asiă avute de copii să sustīna macar numai aparintia de dreptu, că ea are vietia mai buna decât elu! Nu! acei noue copii l'ar fi scosu si din ultimulu siantiu alu for-

tificării, — noi amu fost înse, cum am dīsu — mari-minōse.

Dorescu barbatilor, să fia femeile lor proprie numai p'unu micu timpu, atunci vor recunōsce :

Cum sūnt barbatii de fericiti!

Emilia Lungu.

Espositiunea universală din Paris.

— Cu unu portretu pe pagina 221. —

— 12 maiu.

N'am voitu să ve scriu, dle redactoru, pâna ce espositiunea nu va oferī unu tablou mai completu, căci la deschidere aceea se află în mare parte nefinita, si astfel impressiunea nu putea să fia atât de completa, precum dōra aru cugetă onorab. cetitori.

E bine, de si multe despartieminte se aflau înca numai în stadiulu fōrte nedesvoltatu alu lucrărilor, deschiderea s'a facutu la timpulu fiesatu. Pomp'a a fost mare, atât în localulu espositiunii, cât si dupa aceea în salōnele presiedintelui republicei. Sér'a totu Parisulu a fost iluminatu. Entusiasmulu a cuprinsu pe toti.

Si cu totu dreptulu. Au nu a fost acest'a unu triumfu mare? Franci'a îngenunchiata de Germani'a, prin espositiunea acēt'a vine să probeze lunei, că ea n'a muritu, că spiritulu ei a renviatu si stralucesce drasi.

Astadi espositiunea, de si înca nu e completu-gata, totusi a facutu mare progresu de la deschiderea ei. O preāmbulare în raionulu ei recompensēza într'unu modu admirabilu ostenel'a nōstra.

Inse inainte de a face acēt'a, credu, că va fi interesantu să ne ocupāmu atâtaiu de persōnele cari au condus'o, si cari au produsu acēsta opera în adeveru giganticu.

Loculu de frunte, firesce, il ocupa directorulu generalu alu acestei espositiuni. Acestu barbatu e B. J. Krantz, alu carui portretu il alaturu aice spre publicare de odata cu scrissōrea mea.

B. J. Krantz nu este unu omu nou în Franci'a, numele lui e de multu cunoscutu, căci dēnsulu e unulu din cei mai renumiti si mai escelinti ingineri francesi.

Termināndu cursulu de politechnica la Paris înca la 1836, Krantz astadi se afla în etate aprōpe de siese-dieci de ani. Cu tōte aceste posedē si acuma deplina putere fisica si elasticitate spirituala.

Renumele lui datēza de la cladierea calei ferate Orleans, ceea ce o îndeplini spre multiamirea tuturora, storcēndu-si recunoscintia barbatilor de specialitate.

La espositiunea universală din 1867 dēnsulu capetă unu terenu mai întinsu de activitate. Fu numitu directorulu tehnicu alu numitei espositiuni, în care calitate își eluptă admiratiunea generala.

La assediulu Parisului, Krantz a condusu lucrările de fortificatiune pe lini'a St. Denis, cu care ocaziune escelă prin întrebuintiarea locomobilelor la morile de macinatu.

Atâte merite i pregatira unu locu în parlamentu, căci la 1871 unu despartiemēntu alu Parisului il alese deputatu cu vr'o 100,000 de voturi.

Actualminte dēnsulu e membru alu senatului, si apartīne partidei republicane.

B.

Ce e nou ?

Dimitrie Petrino.

Érași o perdere mare! . . .

Unu distinsu literatu român, unulu dintre cei mai talentati poeti ai Parnassului naționalu, bardulu Bucovinei, poetulu Dimitrie Petrino nu mai este!

Bucovina a îmbracatu doliu, căci a perdutu pe unu devotatu fiu alu ei; națiunea româna plânge, căci s'a frântu o decóre a sa, — si Musele gelescu, căci unu unsu alu lor a încetatu din viétia.

Dimitrie Petrino, descendintele unei vechi familie boieresci din Bucovina, a datu curêndu proba de talentulu seu poeticu.

Perdiêndu-si soçi'a, pe care o adorá, elu își cautá alinare în plaiurile poesiei, si lacrimile versate la mormêntulu fiintiei perdue devenira totu atâte margele scumpe ale salbei literarie române.

Petrino erá unulu din cei mai bine inspirati poeti români. Sêntiémêntulu profundu caracterisá poesile sale. La acest'a se mai adaugea o bogatia de idei, fantasía farmecátore, însoçite de o agera facultate meditativa. Cá fondu si cá forma, lucrările sale poetice ocupau unu locu distinsu în literatur'a noastră.

Afara de brosiur'a, ce contîne primele sale debutari literare, dênsulu a mai publicatu dóue naratiuni poetice: „Raulu“, din care publicaramu si noi câte-va fragmente, si „La Gur'a Sobei“ care a esítu tóta în fói'a acést'a. A mai scosu la lumina si alte poesii prin unele foi literare, în timpulu din urma mai alesu în „Familia“, alu careia colaboratoru diligentu promisese a fi.

Innaltu talentu poeticu, Petrino avú o ânima fórte simtítore, si cá atare când vedîu, cá jidovii si germâni din Bucovina arangéza serbarea aniversarei de o suta de ani a desmembrării acelei țieri, dênsulu indignatu își parasi patri'a si se mutá la Iasi, unde — primitu cu bucuría — fu numitu suplinitoru de literatur'a si istori'a româna si bibliotecaru la bibliotec'a universității.

Durere! nu putú sè se bucare timpu mai îndelungatu de libertátile nóuei sale patrie. Dupa o bóla de trei septemâni, elu încetá din viét'i'a în spitalulu Brancovenescu din Bucuresci!

Fia-i țierin'a usítora si memori'a binecuvêntata!

Diet'a debatú dilele trecute proiectulu de lege pentru creditulu de 60 milioane, votate de delegatiuni pentru scopuri de resboiu. Cu ocasiunea acést'a opositiunea a cerutu de la guvernul desluciri în privint'i'a politiceii sale orientale. Ministrulu presiedinte a respunsu, cá imperiulu nu s'a angagiatu cu nici un'a din puterile mari, este înse necessariu cá hotarele sè fia assigurate, spre acestu scopu i trebue creditulu de 60 milioane. Ern. Simonyi a facutu si o interpelatiune relativa la înaintarea armatelor ruseseci în Români'a;

Tisza a respunsu, cá guvernulu petrece cu ochi ageri toti pasii armatelor ruseseci.

Domnitorulu Românilor a plecatu din Bucuresci la 12 l. c., însoçitu de ministrulu de resboiu, spre a inspectá armat'a de la Oltu, despre care tocmai primimu o corespundintia, careia i vom face locu în nr. viitoru.

Pacea anevoie va mai durá multu, căci complanarea pretensiunilor russo-engelezesci nu reese de fel. Nici un'a nici alt'a nu póte cedá. Astfel apoi numai armele vor decide. Amendóue se si pregatescu grozavu. Angli'a își aduna tóta flot'a, precum si armatele sale din Indi'a si din celelalte colonii ale sale. Russi'a totu tramite la regimente nóue în Români'a. Ma si turcii se întarescu. Apoi rescól'a din muntii Rodope cresce, resculatii au si batutu de câte-va ori pe muscali.

Atentatulu contra împératului Vilelmu se discuta multu de diuare. Atentatorulu fu ascultat, si declará cá dênsulu e anarchistu. Organele partidei sociale-democratice au declinatú ori ce legatura cu atentatorulu. Investigatiunea se continua cu mare zelu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Ionu Becineaga, advocatu în Vêrsietiu, va serbá la 20 maiu cununi'a sa cu domniștor'a Livia Pascu, fiic'a dlui Filipu Pascu în Lugosiu.

Logogri fu.

De Emilia Popoviciu.

Trei litere compune unu peste cunoscutu :
De pește nu-ti place, süm caracteru placutu,
De capu-mi tai, atunce neframa faci din mine,
Ér de napoi cetesci, süm riu cunoscutu bine.

Deslegarea ghiciturei de siacu din nr. 29 :

De-ací pâna la Brasieu,
Nu-i voinicu strainu cá eu ;
Ba mai este înca unulu,
Si ala-i cuculu, seraculu !
Cuculu când se bolnavesce,
Vine mer'la si-lu grigesce,
Dar eu când m'oiu bolnavi,
Pe min' cine m'a grigi ?

(Cântecu poporalu.)

Bine au ghicit'o dómnele si domniștoarele : Eufemia Iacobescu, Zoe Dimbu, Amalia Crisianu, Maria Nandra, Septimia Popoviciu, Cornelia Dragosiu, Fabisia Damsia, Ana Popescu, Lucretia Popoviciu, Aurelia Popu.

Post'a Redactiunii.

A. Tramite si continuarea ! Vom începe îndata-ce va fi cu putintia. Impartesirile promise le vom publicá cu multamita.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1878. Calea țierei nr. 39.